

УРОК № 24

Тема уроку: Китай

Мета:

навчальна: визначити особливості ЕГП, природи, населення Китаю; розкрити місце країни у світі та Азійсько-Тихоокеанському регіоні, основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці; особливості розвитку і розміщення виробництв первинної і вторинної сфери та домінуючі складові третинного сектору, зовнішні економічні зв'язки, міжнародні зв'язки України з Китаєм;

розвивальна: поповнити географічні знання учнів, продовжити розвивати навики самостійної роботи з джерелами географічної інформації.

виховна: виховувати повагу до культури інших країн через фактичний, ілюстративний, інформаційний матеріал, використаний на уроці.

Хід уроку

Офіційна назва – Китайська Народна Республіка (КНР)

Склад території – 23 провінції; 5 автономних районів; 4 міста центрального підпорядкування: Пекін, Шанхай, Тяньцзінь, Чунцин; 2 спеціальні адміністративні райони: Сянган/Гонконг та Аомінь

Столиця - Пекін

Член міжнародних організацій – ООН, АТЕС, БРІКС та ін.

Офіційна мова – китайська

Релігії – буддизм, конфуціанство, даосизм

Площа країни - 9,6 млн. км²

Населення - 1388 млн. осіб (2017)

Загальний ВВП (за даними МВФ, 2017) - 12263 млрд. \$

ВВП на 1 особу - 8833 \$

IIP (місце у світі, 2016) - 90

Форма правління - парламентська республіка

Територіальний устрій - унітарна держава

Місце країни за типізацією ООН - країна з плановою економікою

Місце країни у світі та Азійсько-Тихоокеанському регіоні

Китай – це друга економіка світу, ВВП на душу населення становить лише одну десяту частку від аналогічного показника високорозвинутих країн. Через те за міжнародними стандартами Китай є країною, що розвивається, а за типом економічної системи – країною з плановою економікою.

Сучасний Китай – це ракетно-ядерна держава, яка є постійним членом Ради безпеки ООН. На початку ХХІ ст. Китай став третьою космічною наддержавою, яка має власну пілотовану космонавтику.

Китай дедалі виразніше заявляє про свою роль як регіонального лідера в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (АТР). Першочергова увага приділяється нарощуванню обсягів торгівлі та інвестиційного співробітництва з країнами Південно-Східної Азії. Вживаються заходи із інтеграції виробничих і транспортних систем Китаю з країнами АСЕАН. У сферу geopolітичного впливу Китаю увійшла Монголія, що її китайський уряд розглядає як продовження своєї території. Але керівництво Монголії орієнтоване переважно на США та Японію. Китай не полишає мрії щодо повернення до свого складу Тайваню.

Елементом менталітету китайців є ідея про перетворення їхньої країни на провідну економічну державу до 2049 р. – століття народної китайської революції. Цьому сприяє низка чинників, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці.

Економіко-географічне положення

Китай є величезною державою у Східній Азії. Його площа становить майже чверть території Азії та ледь не досягає площини всієї Європи. Державний кордон тягнеться на 21,5 тис. км, що більш ніж половина довжини екватора. Китайеже суходолом з 13 країнами. Морські межі сягають 15 тис. кілометрів.

Сусідні країни ядерного Китаю є нейтральними позаблоковими країнами. Складними залишають стосунки з Тайванем. Після соціалістичної революції 1949 р. та проголошення

Китайської Народної Республіки на острів переселилися не задоволені новим режимом політичні сили і проголосили незалежність.

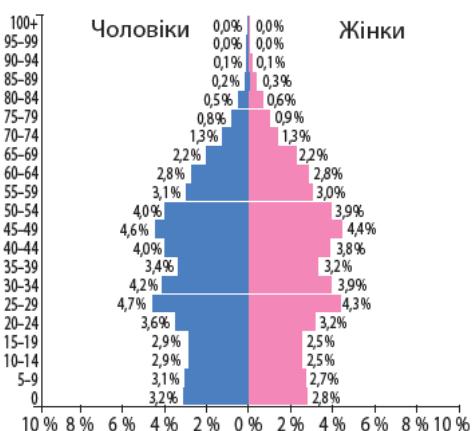
На сході Китай має широкий вихід до морів Тихого океану та важливих міжнародних шляхів сполучення. Там на узбережжі створено спеціальні економічні зони (СЕЗ). До найбільших у світі універсальних морських портів належать 11 китайських, у т. ч. й топ-лідери Шанхай, Тяньцзінь та Гуанчжоу.

Працересурсний та споживчий потенціал, «людський чинник»

Кожний п'ятий житель планети є громадянином Китаю. Величезна кількість населення, з одного боку, передбачає наявність велетенських трудових ресурсів, а з іншого – стає перешкодою для підвищення прибутків населення, загострює продовольчу та житлову проблеми, знижує можливості працевлаштування.

Китай має величезний внутрішній споживчий ринок з його майже півтора мільярдним населенням. Інвестування в китайську економіку є однією зі стратегій іноземних підприємств для одержання доступу на китайський ринок. Саме ця причина, а не пільговий інвестиційний режим у країні, стала головною для приходу в Китай більшості (400 з 500 найбільших) ТНК світу.

З 60-х рр. ХХ ст. в країні проводилася демографічна політика. Вона виявилася ефективною: природний приріст скоротився втрічі. Для природного руху населення характерні зниження коефіцієнтів народжуваності та смертності. Нині вони становлять відповідно 12,4 осіб/тис. та 7,7 осіб/тис. Природний приріст зменшився до 4,6 осіб/тис. На одну жінку припадає усього 1,6 дитини. Китайці почали пізніше брати шлюб: чоловіки – в середньому в 26 років, жінки – у 24 роки. Демографічний перехід спричиняє низку проблем: «старіння нації», потребу в додаткових робочих руках на селі, виховання в родині дитини-одинака. Середній вік населення менший, ніж в Японії або країнах Європи, й становить 37,1 року. Тривалість життя – 75,4 років. Нині з боку держави офіційних обмежень на кількість дітей немає. Однак державні дотації надаються лише на перших двох дітей.

У Китаї великого значення набули внутрішні міграції. Вони мають переважно економічні причини. Люди переселяються із сіл до міст, з освоєних східних районів до малозаселених північно-західних. Зовнішні міграції з Китаю мали широкий розмах у XIX – XX ст. Нині китайці є майже в усіх країнах світу, проте найбільше їх у Південно-Східній Азії. Багато китайців оселилося на західному узбережжі США та Канади. Сальдо міграцій у Китаї й донині залишається від'ємним.

Китай є багатонаціональною державою. Хоча китайці становлять 91,6 % від всього населення, вони живуть лише на 40 % площі у східній частині країни. Okрім китайців у країні, переважно західній її частині, живе 56 інших націй та народностей. Серед них тибетці, монголи, уйгури, казахи, узбеки, киргизи та інші.

Трудові ресурси Китаю вирізняються весь час зростаючим професійно-освітнім рівнем. У країні розвивається власна система освіти, уряд сприяє навчанню китайських студентів за кордоном, особливо в США та Японії. Надлишок робочої сили дає змогу підтримувати на низькому рівні заробітну плату. Країна залишається практично необмеженим резервом дешевої робочої сили.

Докорінно змінилася структура зайнятості. Багатомільйонна маса людей перемістилася із сільського господарства у промисловість, будівництво та сферу послуг: майже в 8,5 раза збільшилася кількість працюючих у місті і тільки в 2,7 раза – на селі. За розрахунками економістів Китаю, оптимальне співвідношення зайнятих у первинному, вторинному та третинному секторах має становити 34 % : 32 % : 34 %.

Природно-ресурсний потенціал

За особливостями природних умов суттєво вирізняються східна прибережна, добре освоєна людиною, та західна, з ландшафтами гір та пустель, частини Китаю.

Клімат східних районів країни мусонний. Західні частини Китаю розміщені в умовах континентального, посушливого клімату. Там панують пустелі.

Китай надзвичайно багатий на різноманітні мінеральні ресурси. На північному сході в чохлі давньої платформи виявлено величезні поклади кам'яного вугілля. Основним районом видобутку нафти залишається Північно-Східний басейн. Крім того, розвідано запаси на північному заході. Родовища природного газу значно менші. Чисто газові родовища розміщені на південному заході у провінції Сичуань.

На північному сході країни щити давньої Китайської платформи багаті на сировину для чорної металургії: залізні та марганцеві руди. Покладами руд для кольоворової металургії вирізняється пояс низьких гір на південному сході та півдні країни. Там сконцентровано 80 % світових запасів вольфрамових та 60% олов'яних руд. Крім того, розробляються ртутні, мідні, поліметалічні, алюмінієві руди. На території країни зосереджено 37 % світових покладів руд рідкісноземельних металів: молібдену, ванадію, сурми.

З нерудної сировини в країні відомі значні ресурси кухонної солі у провінції Сичуань. На півночі є поклади графіту та калійних солей, на півдні азбесту – та фосфоритів.

Китай має значні запаси водних ресурсів. Проте через кліматичні особливості майже 90 % їх припадає на Східний Китай. Найбільші китайські річки Янцзи та Хуанхе використовуються для зрошення, виробництва гідроенергії, судноплавства. Важливе значення в господарстві мають підземні води. У Західному Китаї майже немає постійних водойм.

Східний Китай багатий на земельні ресурси. Там ґрунти змінюються від багатих бурих лісових і кислих підзолистих на північному сході до родючих червоно- та жовтоземів на південному сході. Особливе місце посідають т. зв. рисові землі, що виникли внаслідок тривалого вирощування на них цієї культури.

Лісовими ресурсами відомий Північно-Східний Китай, де збереглися великі масиви тайги. На сході та південному сході тропічні ліси сильно вирубано під ріллю. Лише подекуди там трапляються бамбукові зарості.

Імпорт технологій

Китай відчуває нестачу власних технічних і фінансових можливостей для модернізації національної економіки. Уряд заохочує імпорт технологій, що сприяють розвитку таких прогресивних секторів економіки, як виробництво програмового забезпечення, нових матеріалів, телекомуникаційна промисловість, біотехнологія, охорона здоров'я. В районі міста Хайдань, північніше столиці, створено китайську «Сіліконову долину», а в ряді великих міст працюють понад 120 сучасних національних індустріально-технологічних парків. У сфері біотехнології дослідження спрямовані на зростання кількості харчових продуктів, попередження та лікування важких хвороб. Важливими напрямами наукових робіт є освоєння нових видів енергії, розвиток безвідходних виробництв, розвідування корисних копалин, пошук нових видів зв'язку тощо.

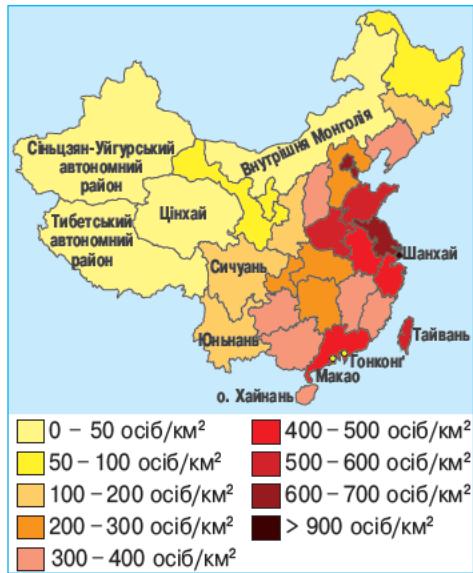
Система розселення

Для системи розселення Китаю характерна висока густота населення, що в середньому становить 144,8 осіб /км². Проте у східній частині країни на 40 % площи концентрується 97 % всього населення, а його густота зростає до 200 – 1000 осіб/км². Західні території заселено мало. В окремих місцях навіть є «блілі плями».

Процес урбанізації у Китаї має певні особливості. Офіційно рівень урбанізації становить 52,6 %. За прогнозами ООН, частка міського населення в Китаї зросте до 2030 р. до 59,1 % і в цілому досягне середньосвітового значення.

Загальна кількість міст у Китаї перевищує 1600, серед них міст-мільйонерів 123, у т. ч. 17 міст-мультимільйонерів. Очолюють рейтинг світових міст-гігантів китайські Чунцін (30,2 млн осіб), Шанхай (24,2 млн осіб), Пекін (21,1 млн осіб) та Тяньцзінь (14,4 млн осіб). Щоправда, ООН не визнає першості Чунціна, оскільки реально в ньому разом з передмістями живе 7,5 млн осіб, тоді як інша частина – у селях і навіть інших містах. До переліку світових міст належать 5 китайських: Гонконг/Сянган, Шанхай, Пекін, Гуанчжоу, Шеньчжень.

Основними центрами економічного зростання в Китаї стали два велетенські мегаполіси, що сформувалися на південно-східному узбережжі Китаю: Дельта річки Янцзи та Гонконг/Сянган – Гуанчжоу. В них разом проживає 10 % населення країни.

Експортна орієнтація економіки

Відкритість китайської національної економіки, що переважно зорієнтована на експорт, сприяє швидкій інтеграції Китаю зі світовою економікою. Отже, китайська економіка дуже залежна від зовнішнього ринку. За обсягом експорту Китай посідає 1-ше місце в світі. Експорт дає 80 % валютних надходжень. На зовнішній ринок вивозиться близько 20 % валової продукції промисловості та сільського господарства, а перелік експортних товарів налічує 50 тисяч найменувань.

Китайські товари різної якості постачаються майже до всіх країн світу. Паралельно склалися начебто «двоє економіки Китаю». Поруч з промисловими велетнями існують тисячі дрібних і найдрібніших кустарних підприємств. Продукція з найвищими стандартами якості надходить до високорозвинутих країн, особливо Японії, США та країн Європи, на які припадає 55 %

зовнішньоторговельного обігу країни. Найбільш конкурентоспроможною продукцією є одяг, взуття, іграшки. Зростає в експорті роль електроніки, автомобілів, будівельних машин. В останнє десятиліття Китай став лідером за обсягами високотехнологічного експорту, зокрема офісного та телекомунікаційного обладнання. До країн третього світу потрапляють низькоякісні й дешеві товари китайського виробництва, що їх вироблено на кустарних підприємствах.

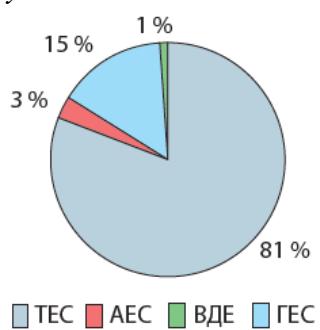
ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

Особливості розвитку й розміщення виробництв первинного й вторинного секторів

На початку ХХІ ст. Китай став першою світовою індустріальною наддержавою з дуже широкою спеціалізацією.

За загальною кількістю фабрик і заводів Китай посідає 1-ше місце в світі. Активно розвиваються металургійне, автомобільне та фармацевтичне виробництва. Створено такі сучасні галузі, як електроніка, нафтохімія, авіабудування, металургія рідкісних і розсіяних металів. Китай є надпотужним виробником абсолютної більшості видів промислової продукції у світі: коксу, чавуну, сталі та сталевих труб, алюмінію, цинку, олова, нікелю, автомобілів, телевізорів, радіоприймачів, мобільних телефонів, пральніх і швейних машин, велосипедів, годинників, фотоапаратів, мінеральних добрид, цементу, бавовняних і шовкових тканин, взуття.

Електроенергетика

За загальною кількістю виробленої електроенергії Китай вийшов на 1-ше місце в світі. Він виробляє 23,8 % електроенергії. Проте через швидкий розвиток економіки електроенергії та енергоносіїв власного видобутку не вистачає. У країні переважають теплові електростанції, що дають 81 % електроенергії. У паливно-енергетичному балансі левова частка належить кам'яному вугіллю. Частки нафти та природного газу є незначними. Бурхливе економічне зростання робить Китай все більш залежним від імпортних енергоносіїв. Якщо наприкінці ХХ ст. Китай забезпечував енергоресурсами не лише себе, а й Японію та Республіку Корею, то нині навпаки – він став

другим у світі (після США) імпортером нафти. Величезний китайський споживчий ринок суттєво впливає на світові ціни на енергоресурси та енергетичну політику інших країн.

Гідроенергопотенціал річок Китай використовує поки лише на 18 %. ГЕС дають 15 % електроенергії. У країні у 2012 р. було введено в експлуатацію найпотужнішу електростанцію у світі – «Сань-Ся» («Три ущелини»). Будівництво тривало впродовж 20 років.

3% електроенергії дають атомні електростанції. Китай планує надалі нарощувати потужності АЕС і до 2030 р. стати найбільшим у світі споживачем цього виду енергії.

За загальною потужністю ВДЕ Китай поступається лише США. В країні використовуються вітрові, приливні, геотермальна (на Тибеті), сонячні електростанції. Зростає роль біоенергетики.

Металургія

За рівнем розвитку чорної металургії Китай вийшов на 1-ше місце в світі. Він виплавляє майже половину сталі у світі. Виробництво сталі значно перевищує внутрішні потреби. За обсягом експорту сталевих виробів Китаю немає рівних у світі. Чорна металургія в країні ґрунтуються на покладах власної мінеральної сировини: є середні за якістю залізні руди, руди легувальних металів, коксівне вугілля. Китай змушений імпортувати високоякісну руду з Австралії, Бразилії та Індії. Іншим чинником розвитку чорної металургії є постійно зростаюча потреба в чорних металах. Працює близько 1,5 тис. підприємств чорної металургії. Основна група – це великі державні підприємства: комбінати повного циклу, сталеплавильні та прокатні заводи. Вони зазнали значної модернізації. Підприємства оснащено найсучаснішим високоефективним обладнанням: основну частину сталі отримують у кисневих конверторах й електросталеплавильних печах. На більшості прокатних станів застосовують технологію безперервного розливу сталі. Такі комбінати концентруються переважно в двох районах: Північно-Східному (Аньшань, Фушунь, Далянь) та Східному (Баошань, Ухань). Найбільшим центром чорної металургії Китаю є Баошань. Залізну руду високої якості довозять з Австралії та Бразилії. Другу групу становлять кілька сотень дрібних підприємств. Взято курс на їх поступову ліквідацію.

Кольорова металургія в Китаї розвивається високими темпами на основі покладів руд кольорових металів. Працюють як матеріаломісткі (вольфрам, мідь, свинець, цинк), так й енергомісткі (алюміній) виробництва. Деякі метали експортується, частину інших постачають з-за кордону.

З виробництва первинного алюмінію, цинку, свинцю, олова, сурми, вольфраму, вісмуту країна вийшла на 1-ше місце в світі; молібдену, магнію, ванадію – на 2-ге; титану, золота, срібла – на 3-тє; міді та літію – на 4-те місце.

Машинобудування

Китайське машинобудування вбирає в себе практично усі відомі виробництва. Така багатопрофільна структура склалася історично, виходячи з першочергових потреб країни. До початку 80-х рр. ХХ ст. індустріалізація вимагала випуску обладнання для важкої та текстильної промисловості. Економічні реформи 80 – 90-х рр. зумовили швидке зростання виробництва товарів широкого вжитку: годинників, радіоприймачів, телевізорів, пральніх машин тощо. Запровадження на селі сімейного підряду вимагало швидкого зростання випуску малих тракторів, мотоблоків та інших механізмів для роботи в родинних господарствах. Зацікавленість у місцевій дешевій робочій силі іноземних інвесторів сприяла суттєвому зростанню виробництва автомобілів, морських суден та інших транспортних засобів. Також зросла роль електроніки та електротехніки. Останнім часом у зв'язку з піднесенням geopolітичної ролі Китаю значну роль відіграє авіакосмічна промисловість та військово-промисловий комплекс. Китай виробляє усі види зброї, у т. ч. й термоядерне. Будуються підводні човни з балістичними ракетами, створюється ракетна та стрілецька зброя для себе та на експорт.

Найбільшими центрами машинобудування є Шанхай, Харбін, Пекін, Шенъян, Тяньцзінь, Далянь, Чунцин, Нанкін, Гуанчжоу та ін.

Загальне машинобудування працює на задоволення внутрішніх потреб. Виробництва енергетичного, металургійного, гірничодобувного обладнання зорієнтовано на споживчий чинник. Через те вони набули розвитку переважно у великих промислових містах на північному сході (Харбін, Шенъян) та сході країни. За виробництвом верстатів Китай входить до числа

провідних виробників світу. Країна забезпечує себе верстатами середньої складності та експортує їх. Натомість складні сучасні верстати Китай імпортує із США, Японії, країн Європи.

Особливе місце має *транспортне машинобудування*. В країні складають майже 30 % автомобілів світу, 87 % з яких – легкові. Це більш ніж у США, Японії та Німеччині разом. Близько половини вироблених автомобілів припадає на *місцеві бренди (BYD – Build Your Dreams, англ. – будуємо вашу мрію, Lifan, Chang'an, Chery, Great Wall, Brilliance та ін.)*. Більша частина вироблених у Китаї автомобілів реалізується всередині країни. Також Китай відомий як *лідер з виробництва велосипедів, річкових та морських суден* (38 % цієї продукції світу).

Авіаційна промисловість Китаю розвивається швидкими темпами. Державний авіапромисловий гігант *Aviation Industry Corporation of China (AVIC)* налічує сотні тисяч співробітників. Основним напрямом роботи є створення власного пасажирського авіабудування.

Уряд Китаю підтримує *новітні виробництва високих технологій*. Переважна більшість усіх компонентів сучасної електроніки (*радіодеталі, материнські плати, відеокарти і т. п.*) виробляють у Китаї. Майже всі *світові бренди електроніки (Apple, Dell, HP)* виготовляють, а часто й розробляють у Китаї. Створюються також власні моделі електронних пристрій, що не поступаються за якістю популярним аналогам, але зазвичай мають проблеми з надійністю роботи. *Паралельно розгорнулася велика індустрія копій, підробок під світові бренди та контрафакту.*

Китай став законодавцем моди на ринку смартфонів і комп’ютерів, символами яких є компанії *Lenovo, Huawei, ZTE, Meizu, Xiaomi* та ін. Найбільшим центром розвитку електронної та електротехнічної промисловості світу є місто *Шеньчжень*. Місто визнане одним з найбільших технологічних у світі.

Хімічна промисловість

Підприємства хімічної промисловості Китаю займаються не лише виробничою, а й науково-дослідною роботою. Найбільшу увагу приділяють хімії для сільського господарства, нафтохімії, синтезу органічних сполук, фармацевтиці. Китай вирізняється найбільшим у світі обсягом виробництва мінеральних добрив. Китай увійшов до першої десятки країн за випуском пластмас, хімічних волокон та синтетичного каучуку. Відомою у світі є продукція китайської фармацевтичної промисловості. Ліки – важлива стаття експорту країни.

Легка промисловість

Традиційно провідні місця в китайській економіці посідає *текстильна промисловість*. 25 % виробленої продукції експортується до більшості країн світу. Виробництво тканин добре забезпечене власною сировиною й дешевою робочою силою. За сумарним виробництвом усіх видів тканин Китай посідає 1-ше місце в світі. Переважна більшість вироблених тканин – бавовняні. Китай виробляє їх більш ніж Індія, США та Японія, разом узяті. Китай є батьківщиною шовковництва. Натуральні шовкові тканини китайського виробництва цінуються в усьому світі. Китай знаний на світовому ринку виробництвом одягу, взуття, килимів, вишивкою та малюнками по шовку, різьбленим по дереву та каменю.

Сільське господарство

За обсягом виробництва продукції сільського господарства Китаю немає рівних у світі. Після здійснення економічних реформ в аграрному секторі основною виробничою одиницею на селі стало «селянське подвір’я». Вони ведуть спільне господарство на орендованій у держави землі, одержують урожай та реалізують його. Найбагатші подвір’я використовують найману працю.

За вартістю продукції переважає *рослинництво*. Площ під ріллею небагато. Освоєно усі придатні для використання землі. Терасовано навіть крути схили, де зволоження є достатнім. В умовах мусонного клімату Східного Китаю існує висока залежність від кількості опадів. Китай посідає 1-ше місце у світі за площами зрошуваних земель: вони становлять близько половини ріллі. В країні створено десятки тисяч водосховищ, що забезпечують зрошення. Індустріалізація країни дала змогу забезпечити землеробство не лише водою, а й необхідною кількістю мінеральних добрив. Механізовано найважчі роботи завдяки випуску міні-техніки.

За різноманітністю сільгоспкультур Китаю немає рівних: вирощується понад 50 видів польових, понад 80 городніх і понад 60 садових культур. Основним у рослинництві є зернове господарство. На рис припадає приблизно 33 % вартості продукції рослинництва, на пшеницю – 21 %, на кукурудзу – 20 %. Китай вийшов на 1-ше місце в світі за виробництвом рису, бавовнику,

тютюну, чаю, ріпаку, овочевих та баштанних культур. Вирощують також гречку, просо, гаолян, ячмінь, сою, арахіс, бавовник, цукровий буряк та цукрову тростину.

Положення Китаю в межах трьох кліматичних поясів і багатовіковий досвід китайських селян сформували зональну спеціалізацію сільського господарства, створили технології для його розвитку в умовах різного рельєфу та місцевих природних особливостей.

Тваринництво хоча й поступається рослинництву, але набуває все більшого значення. Воно спирається на природну кормову базу. На заході країни, де умови є мало придатними для культивування рослин, розводять овець, кіз, яків, коней, верблюдів. На сході концентрується 40 % світового поголів'я свиней. У передмістях швидко розвивається птахівництво. Давніми традиційними виробництвами китайського тваринництва залишаються шовківництво та бджільництво. Останнім часом розводять на морських узбережжях креветок, молюсків і водорості. За виловом риби країна є світовим лідером. Для розведення риби широко використовуються рисові поля.

Китай має потужну фінансову систему. Країна володіє половиною усіх світових запасів валюти. Народний банк Китаю залишається центральним банком країни, відповідаючи за стабільність національної валюти. Втручання в його діяльність з боку центральної і місцевої влади мінімізовано. Народний банк оголосив про повну відмову від долара в міжнародних взаєморозрахунках.

Банківська система Китаю в першу чергу кредитує державний сектор економіки. На приватний бізнес припадає менш ніж 1 % кредитів. Відбувається роздержавлення банків. Китайські банки поступово виходять на світовий рівень. Так, 16 китайських банків створили понад 1000 зарубіжних структур: дочірніх банків, філій, представництв та організацій у 49 країнах світу. До трійки найбільших міжнародних фінансових центрів світу належить китайський Гонконг/Сянган – головний діловий та фінансовий центр Азії. Гідну конкуренцію йому становлять Шанхай, Пекін, Гуанчжоу та Шенчжень.

В останні десятиліття важливим складником третинного сектору Китаю став міжнародний туризм. За кількістю міжнародних туристичних відвідувань та за валютними надходженнями від них Китай посідає 1-ше місце серед країн Азії та 4-те в світі. Туристів у Китаї приваблюють природні об'єкти (національні парки, водоспади, печери, ущелини), пам'ятники історії та культури (Великий Китайський мур, Шаолінь – батьківщина китайського дзен-буддизму, траса Великого шовкового шляху), а також об'єкти національних традицій (фестивалі, обряди, екзотичні племена). Так, для прийому туристів збудовано понад 10 тисяч готелів із «зірковим» рейтингом, зведено й сертифіковано за міжнародними стандартами ресторани, прокладено якісні дороги тощо.

Транспортна система країни

З огляду на велику площину Китаю розвиток транспорту має пріоритетне значення. У внутрішніх перевезеннях основна роль належить залізницям, на які припадає $\frac{3}{4}$ усіх вантажів і понад половину пасажирів. Хоча за загальною протяжністю залізниць Китай поступається США та Росії, нині у країні діє найбільша в світі мережа швидкісних і високошвидкісних залізниць, перевищуючи за протяжністю Японію та країни Європи разом. У країні вже експлуатується майже 20 тис. км таких доріг та майже стільки само споруджується. До 2050 р. уряд Китаю планує збільшити мережу високошвидкісних залізниць у 15 разів.

У країні діють одні з перших у світі комерційних ліній для руху поїздів на магнітній подушці – маглеви, що розвивають швидкість понад 430 км/год. Потяг їде без машиніста. Керування його рухом здійснюється за допомогою комп’ютерів зі спеціального центру. Нині маглев є у трьох містах: Шанхай, Чанчі та Пекіні.

Швидко розвивається автотранспорт. Після Другої світової війни протяжність автомобільних доріг зросла у 50 разів. Нині за їх протяжністю Китай поступається лише США та Індії. Швидкісні магістральні автошляхи збудовано за передовими технологіями й цілком відповідають світовим стандартам якості.

Велике значення мають водні види транспорту. У зовнішніх перевезеннях провідна роль належить морському транспорту. В країні існує понад 2 000 морських портів, 130 з яких приймають іноземні кораблі, 11 з них належать до найбільших у світі. Нині на Китай припадає більш ніж 40 % обсягу світових водних перевезень. Річкове сполучення має важливе значення на річці Янцзи.

Мережа трубопроводів сполучає місця видобування сировини та її переробки. Найбільш протяжною є мережа газопроводів. Їй у 1,5 раза поступається нафтопроводи. Традиційно використовується велосипедний та гужовий транспорт. Велике значення в перевезеннях пасажирів має повітряний транспорт. У країні бурхливо розвивається цивільна авіація. За кількістю аеропортів Китай серед країн Азії поступається лише Індонезії, а в світі посідає 14-те місце. В країні працює понад 500 аеропортів. Є позакласові аеропорти-хаби, що обслуговують понад 10 млн пасажирів на рік. Найбільші серед них – Пекін Столичний (94 млн осіб), Пудун (біля Шанхаю, 66 млн осіб), Байюнь (у Гуанчжоу, 59,7 млн осіб).

Китай посилює міжнародну роль своєї валюти – юаня. Юань готовий набути статусу резервної валюти, що зробить долар менш запитаним.

Міжнародні зв'язки України з Китаєм

Між Україною та Китаєм ухвалено понад 50 міждержавних, міжурядових та міжвідомчих документів, що створюють необхідне правове підґрунтя для співробітництва між двома країнами.

Економічна співпраця між країнами регулюється Угодою між урядом України та урядом Китайської Народної Республіки про торговельно-економічне співробітництво. В українському експорті важливе місце посідають сировина та продукція металургії. Зростає експорт української продукції до Китаю рослинного походження, переважно зернових, жирів та олій. Однак найбільш позитивним є зростання експорту машин та устаткування. Китайська сторона зацікавлена в науково-технічному діалозі з Україною в галузях космонавтики, сільського господарства, військово-промислового комплексу.

Вправа «Закінчить речення»

Столиця Китаю –

Основа китайського письма...

Одна з трьох релігій...

Кожному відомо, що за цим показником Китай посідає перше місце в світі. Це...

Китай – країна з керованою...

Китай розташований в історико-географічному районі, який зветься...

Китайці, вважаючи своїх правителів богами, свою країну називали...

На нашій планеті є одна-єдина споруда, збудована людиною, яку можна побачити з Місяця. Це...

Велику Китайську стіну збудували для оборони, а потім використовували як...

Вправа «Топонімічний словник»

Використовуючи топонімічний словник, розшифруйте назви деяких китайських провінцій – Сіньцзян, Юньнань, Хэнань, Шаньдун, Хэбэй.

Зовнішні економічні зв'язки

Китайська економіка – це значуча і невід'ємна частина світової економіки й глобальної системи торгівлі.Хоча Китай веде торгівлю зі 180 країнами світу, головними її партнерами є Японія, США та Республіка Корея.

Китай утримує 2-ге місце (після США) за щорічним залученням іноземного капіталу до розвитку господарства. На його території зареєстровано понад 300 підприємств з іноземними інвестиціями. Три з чотирьох країн-«азійських тигрів» (Гонконг, Тайвань, Сінгапур) фактично є економіками етнічних китайців.

Водночас щорічно зростає обсяг китайських інвестицій в економіку інших держав. За останні 15 років він зрос майже в 50 разів. Китай фінансує та здійснює десятки найрізноманітніших проектів у африканських країнах. Найбільшим з них є будівництво залізниці, що сполучить кілька східноафриканських країн.

ДІЗНАТИСЬ БІЛЬШЕ

1. <https://sway.office.com/cGg040yvqNXIq8Eo?ref=Link&loc=play>
2. <https://youtu.be/G4RKJLLsjkc>
3. <https://sway.office.com/XzjtESeHEDvZZTml?ref=Link&loc=play>
4. <https://youtu.be/Ufxx-h6MCS8>
5. <https://youtu.be/Ufxx-h6MCS8>

ЗАВДАННЯ

1. Уважно прочитайте поданий матеріал.
2. Запишіть візитну картку Китаю.
3. Виконайте вправи.
4. Опрацювати параграф підручника Безуглій В.В. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти навч. закл. – Київ: Генеза, 2018. – 192 с. § 18.